

УДК 369.3

К. М. Савченко,
магістр, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

К. Savchenko,
a master, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

THE TRENDS OF DEVELOPMENT OF SOCIAL INSURANCE IN CASE OF UNEMPLOYMENT IN UKRAINE

У статті досліджено роль, сучасний стан і тенденції розвитку соціального страхування на випадок безробіття в Україні. Встановлено, що події останніх років в економічній та соціальній сферах негативно вплинули на забезпечення страхового захисту безробітних осіб. Позитивними тенденціями є зменшення кількості безробітних, що отримують допомогу по безробіттю у контексті зменшення рівня фінансового навантаження на видатки Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття, а також підвищення середнього розміру допомоги по безробіттю. З'ясовано динаміку доходів і видатків зазначеного Фонду протягом 2012–2016 років.

The role, current state and trends of social insurance in case of unemployment in Ukraine are considered. The events of recent years in the economic and social areas had a negative impact on the provision of insurance protection for the unemployed. The positive trend is the reduction of the number of unemployed receiving unemployment payments in the context of reducing the level of the financial burden on the costs of the Fund of mandatory social insurance of Ukraine in case of unemployment, as well as the increase of the average amount of unemployment payments. The dynamic of Fund's revenues and expenses during 2012–2016 years is generalized.

Ключові слова: безробіття, соціальне страхування на випадок безробіття, прожитковий мінімум, допомога по безробіттю, зайнятість.

Key words: unemployment, social insurance against unemployment, subsistence level, unemployment payments, employment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

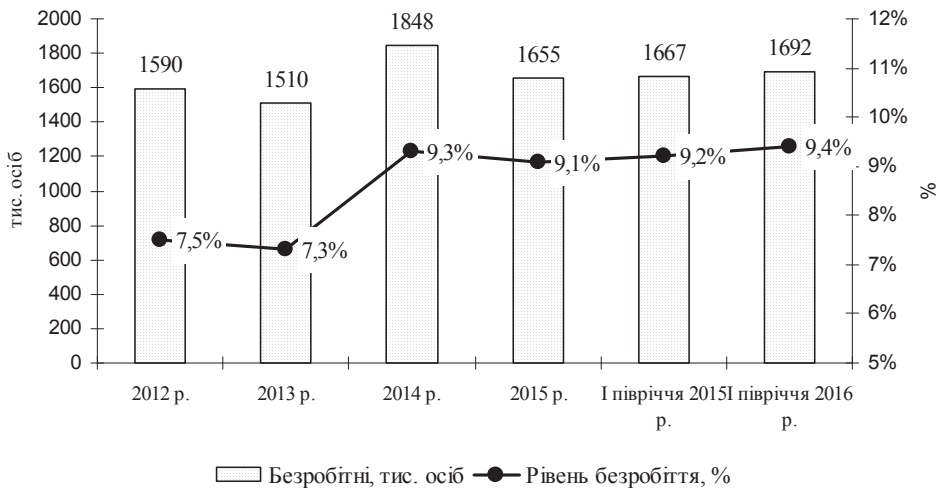
Система соціального захисту безробітних є невід'ємним елементом державної політики всіх розвинених країн. Вона включає в себе дві системи: страхування на випадок безробіття, засноване на трудовому і страховому стажі з урахуванням рівня заробітної плати, і соціальне забезпечення для підтримки життєвого рівня, що надається після перевірки нужденності.

Найбільш поширеною в розвинених країнах державною програмою підтримки доходу для безробітних є страхування на випадок безробіття. Процес становлення і розвитку інституту страхування на випадок безробіття зайняв не одне десятиліття. Зародившись на рубежі XIX і XX століть, страхування від безробіття активно впроваджувалося в практику більшості розвинених країн на початку минулого століття при активній підтримці профспілок і до кінця 1940-х років стало невід'ємною складовою національних систем соціального захисту [6, с. 45–46].

В Україні страхування на випадок безробіття є невід'ємним елементом загальної системи соціального страхування, яка поряд зі страхуванням на випадок безробіття, включає також пенсійне страхування, страху-

вання з тимчасової втрати працездатності та страхування від нещасних випадків на виробництві. Останнім часом в умовах загострення соціально-економічної кризи в країні серед науковців та спеціалістів різних сфер діяльності пропонуються різноманітні заходи щодо зменшення податкового навантаження на бізнес, зокрема щодо єдиного соціального внеску, частка якого (7,17%) спрямовується у Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття [1, с. 3]. Цей фонд, створений у 2001 р., формується за рахунок внесків як роботодавців, так і працівників, а його головною функцією визначено фінансування допомоги по безробіттю і соціальних послуг, які надаються безробітним державною службою зайнятості.

Серед вітчизняної наукової та професійної спільноти як інструмент збільшення ефективності функціонування вітчизняного бізнесу, підвищення конкурентоспроможності продукції, зниження рівня тінізації вітчизняної економіки пропонуються різноманітні кроки щодо реорганізації Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття — аж до його ліквідації з перекладанням функцій на дер-

Рис. 1. Безробітне населення та рівень безробіття в Україні за 2012–2016 рр.

Джерело: складено автором на основі [7].

жавний бюджет. Профспілки наполягають на використанні коштів фонду лише на допомогу по безробіттю, а фінансування соціальних послуг безробітним та утримання державної служби зайнятості здійснювати із державного бюджету, що, на їх думку, дасть змогу збільшити розмір допомоги. В свою чергу, роботодавці наполягають на зменшенні їх частки у єдиному соціальному внеску.

Отже, дослідження сучасних аспектів соціального страхування на випадок безробіття та тенденцій його розвитку в Україні є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми соціального страхування на випадок безробіття є предметом дослідження широкого кола українських та зарубіжних науковців. Аналізу цих проблем приділили увагу С.О. Кропельницька [6], К. Лор [16], Ю.М. Маршавін [1], Р.В. Пікус [4], Н.В. Приказюк [4], Т.В. Солоджук [6], А.С. Шолойко [2; 12] та ін.

У працях цих та інших економістів досліджуються теоретичні та практичні питання функціонування інституту соціального страхування на випадок безробіття, окремі методичні підходи до його удосконалення. Однак у зазначених публікаціях не достатньо висвітлені сучасні тенденції розвитку страхування на випадок безробіття в умовах соціально-економічної нестабільності.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є з'ясування сучасних аспектів та визначення ключових тенденцій розвитку соціального страхування на випадок безробіття в Україні в умовах соціально-економічної нестабільності.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціальне страхування на випадок безробіття є важливим елементом будь-якої соціально-орієнтованої держави. Відповідно до ст. 1 Конституції "Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною та правовою державою" [3], при цьому "права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави" (ст. 3).

Соціальне страхування на випадок безробіття є частиною загальнообов'язкового державного соціального страхування, що визначається як система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення, страхові виплати та надання страхових послуг застрахованим особам за рахунок коштів Фонду соціального страхування [4, с. 112].

Щодо поняття соціального страхування на випадок безробіття, то згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" загальнообов'язкове державне соціальне страхування на

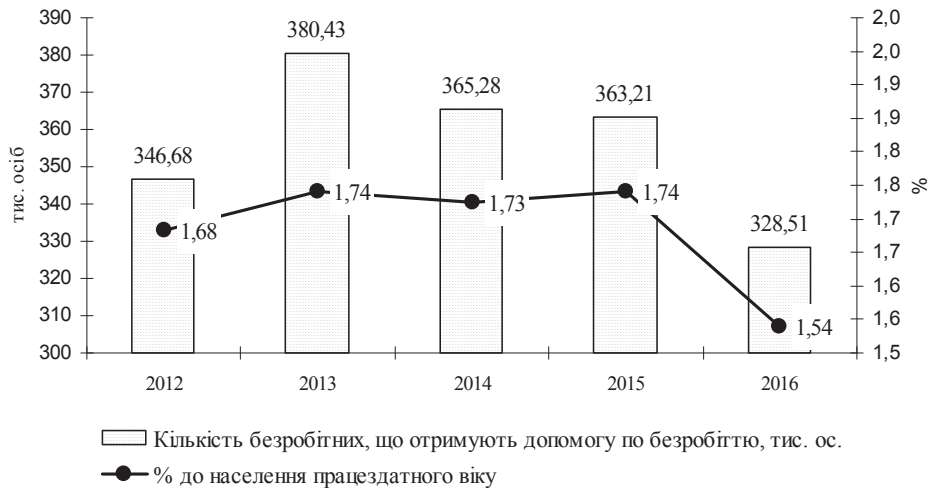
випадок безробіття (далі — страхування на випадок безробіття) визначається як система прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає матеріальне забезпечення на випадок безробіття з незалежних від застрахованих осіб обставин та надання соціальних послуг за рахунок коштів Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття [4, с. 113; 5]. Отже, з цього визначення випливає, що соціальне страхування на випадок безробіття для застрахованої особи представляє собою гарантію забезпечення належного рівня життя та заробітку у випадку настання з незалежних від застрахованих осіб страхового випадку — безробіття.

На цей момент в умовах соціально-економічної кризи в Україні соціальне страхування на випадок безробіття розвивається у складному інституційному середовищі. При обмежених можливостях працевлаштування та низькій заробітній платі близько 2 млн економічно активних громадян у віці 20—49 років працюють за кордоном [6, с. 117]. При цьому дані Державної служби статистики свідчать про те, що рівень безробіття в Україні збільшується вже четвертий рік поспіль, а це свідченням того, що ситуація на ринку праці є вкрай критичною (рис. 1).

За даними рис. 1, у порівнянні з 2012 роком в Україні відбулося збільшення як загальної кількості безробітних, так і рівня безробіття. При цьому треба зазначити, що дані за 2012—2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, а за 2015 рік — також без частини зони проведення антитерористичної операції. Тобто навіть при скороченні населення України внаслідок неврахування зазначених вище територій кількість безробітного населення все одно зростає, що є додатковим свідченням складності ситуації на ринку праці в Україні.

Динаміка кількості зареєстрованих безробітних осіб, які отримують допомогу по безробіттю, а також їх відсоток до населення працездатного віку представлено на рисунку 2.

Дані рис. 2 є позитивними у тому сенсі, що незважаючи на значний рівень безробіття в Україні, частка зареєстрованих безробітних, які отримують допомогу по

Рис. 2. Динаміка кількості безробітних, що отримують допомогу по безробіттю за 2012–2016 рр. (середньорічні дані)

Джерело: складено автором на основі [7].

безробіттю скорочується. Зокрема за підсумками 10 місяців 2016 року в Україні відбулося скорочення як кількості безробітних (на 9,6% у порівнянні з попереднім роком до 328,51 тис. осіб), так і їх питомої ваги відносно працездатного населення (до 1,54%).

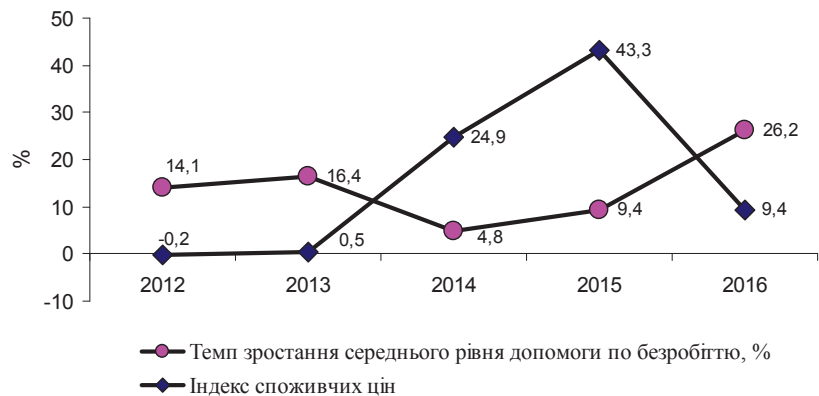
Тенденції останнього звітного року створюють передумови щодо зниження рівня фінансового навантаження на Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, а також виникають потенційні можливості щодо підвищення рівня допомоги по безробіттю, яка на даний час зафіксована на рівні 1160 грн.

Фіксація мінімальної суми допомоги по безробіттю для застрахованих осіб на рівні 1160 грн. встановлюється з 1 грудня 2016 року, що складає лише 72,5% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб [8]. Ця норма йде всупереч вимог статті 46 Конституції України, де зазначено, що "пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом". Однією із таких виплат є допомога по безробіттю, мінімальний розмір якої ніяк не досягне конституційно визначеного рівня.

Потрібно зазначити, що допомогу у мінімальному розмірі нині отримують 69,2 тис. осіб, що становить майже третину (28,2%) від загальної чисельності одержувачів допомоги по безробіттю.

Негативна сторона цього рішення полягає у тому, що при подальшому зростанні прожиткового мінімуму фіксована сума допомоги по безробіттю буде становити все меншу та меншу частку від нього, що згодом може призвести також до порушення вимог ратифікованої Україною Конвенції Міжнародної організації праці (МОП) № 102 про мінімальні норми соціального забезпечення [10].

Додатковим підтвердженням негативних наслідків рішення щодо фіксації мінімальної суми допомоги по

Рис. 3. Темпи зростання середнього рівня допомоги по безробіттю та споживчих цін за 2012–2016 рр.

Джерело: розраховано автором на основі [7; 11].

безробіттю є наведені на рисунку 3 дані щодо порівняння темпів зростання середньорічного розміру допомоги по безробіттю та темпів інфляції.

Наведені на рис. 3 дані свідчать про те, що у 2014–2015 роках в Україні внаслідок значної девальвації національної валюти і складної економічної та політичної ситуації в країні споживчі ціни зросли на 24,9% та 43,3% відповідно. В свою чергу, темп зростання середнього розміру допомоги по безробіттю за аналогічні роки склав відповідно 4,8% та 9,4%, що не дозволяє допомозі по безробіттю забезпечувати достатній рівень життя застрахованих осіб.

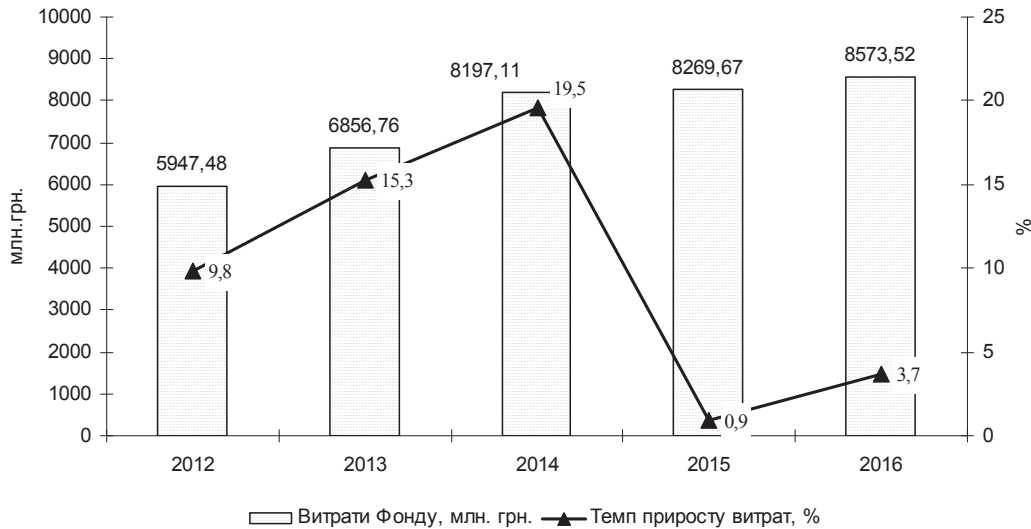
Лише за підсумками 10 місяців 2016 року відбулося перевищення темпів зростання середнього розміру допомоги по безробіттю (+26,2%) у порівнянні з індексом споживчих цін (+9,4%), що є незначним, але підтвердженням поліпшення ситуації у сфері забезпечення прав застрахованих осіб, які з незалежних від них причин втратили місце роботи та стали безробітними.

Важливим напрямом дослідження сучасних тенденцій розвитку соціального страхування є оцінка діяльності головного страховика за цим видом страхування — Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (далі — ФССБ) [5; 12, с. 78].

Таблиця 1. Доходи Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття за 2012–2016 рр, млн грн.

№ з/п	Показник	Рік				
		2012	2013	2014	2015	2016
1	Доходи Фонду - всього, у тому числі:	5 804,39	7 189,95	8 075,63	5 882,41	8 311,02
2	Страхові внески	5 759,15	7 121,20	7 982,12	5 851,33	8 280,22
3	Інші надходження	44,80	67,20	72,59	30,68	30,41
4	Кошти Державного бюджету	0,44	1,55	20,92	0,40	0,39

Джерело: складено автором на основі [13; 14; 15].

Рис. 4. Динаміка витрат Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття за 2012–2016 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [13; 14; 15].

Основним джерелом статистичної інформації щодо діяльності вищезазначеного Фонду є затверджені Кабінетом Міністрів України Бюджети на відповідний рік [13]. Так, наведені у таблиці 1 дані свідчать про те, що доходи Фонду за останні п'ять років збільшилися до 8 311,02 млн грн., тобто на 43,2% [14; 15].

Найбільший приріст доходів Фонду припадає на 2016 рік, коли його розмір у порівнянні з 2015 роком збільшився з 5882,41 млн грн. до 8311,02 млн грн., тобто на 41,3%. В свою чергу, найбільше скорочення доходів Фонду спостерігається у 2015 році, коли їх сума скоротилася більше, ніж на 2,4 млрд грн., що було пов'язано в першу чергу зі значним зниженням сум страхових внесків як основного джерела доходів ФССБ.

Збільшення доходів Фонду за останні п'ять років було забезпечено за рахунок зростання надходжень страхових внесків (43,8%). В свою чергу, інші надходження та кошти Державного бюджету показали скорочення у 2016 році у порівнянні з 2012 роком на 32,1% та 11,6% відповідно. Що стосується структури доходів Фонду, то найбільшу їх частку протягом всього досліджуваного періоду становлять надходження страхових внесків від роботодавців та застрахованих осіб (99,2—99,6%).

З метою забезпечення фінансової стабільності ФССБ утворюється резерв коштів, який не може перевищувати суму, необхідну для виплати допомоги з безробіття в розрахунку на 5 календарних днів.

Резерв коштів зберігається на спеціальному рахунку в уповноваженому банку України й використовується за цільовим призначенням за рішенням правління.

Згідно із Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття" право на матеріальне забезпечення на випадок безробіття та соціальні послуги мають застраховані особи, а також незастраховані особи — військово-службовці Збройних Сил України, Прикордонних військ України, внутрішніх військ, військ цивільної оборони, інших військових формувань, утворених відповідно до Законів України, Служби безпеки України, органів внутрішніх справ України, звільнені з військової служби у зв'язку із скороченням чисельності або штату без права на пенсію, та особи, які вперше шукають роботу, інші незастраховані особи у разі їх реєстрації в установленому порядку як безробітних [5].

Видатки ФССБ формують такі складові, як матеріальне забезпечення та соціальні послуги, утримання та забезпечення діяльності державної служби зайнятості, Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості, управління Фондом, відшкодування Пенсійному фонду України витрат на виплату достроково призначеної пенсії та витрати на розвиток і супроводження Єдиної інформаційно-аналітичної системи державної служби зайнятості [13].

Загальні видатки ФССБ за 2012—2016 рр. наведено на рисунку 4.

Загальна сума видатків ФССБ за останні п'ять років зросла на 44,2%, що є трохи більшим за зростання доходів Фонду (+43,2%) і за даними бюджету на 2016 рік склала 8573,52 млн грн. (приріст за п'ять років становить 2626,04 млн грн.). У структурі витрат найбільша їх частка припадає на соціальні послуги та матеріальне

Таблиця 2. Основні рішення Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття у 2016 році

Дата	Формат зустрічі	Питання, що розглядалися та результати
17.02.2016	заплановане засідання	1) схвалення Стратегії модернізації та розвитку Державної служби зайнятості – Виконавчої дирекції Фонду на 2016-2020 роки, 2) схвалення проекту бюджету Фонду на 2016 рік, 3) залучення на поворотній основі коштів єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів тощо
02.03.2016	позачергове засідання	1) розглядалися питання про схвалення проекту бюджету Фонду на 2016 рік. З урахуванням частини єдиного внеску, що спрямовуватиметься на страхування на випадок безробіття у розмірі 7,1767%, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.02.2016 року № 85 (постановою передбачено розподіл єдиного внеску за видами соціального страхування).
09.06.2016	позачергове засідання	1) обрання голови правління Фонду та його заступників, 2) обговорення результатів 2015 року, 3) питання про міжнародне співробітництво Виконавчої дирекції Фонду
04.10.2016	трестороння зустріч	переговори щодо осучаснення страхових виплат та підвищення мінімального розміру допомоги по безробіттю; результати: 1) підвищення мінімального розміру допомоги по безробіттю з 76,9% до 80% від прожиткового мінімуму для працездатних осіб, 2) рішення щодо досягнення мінімального розміру допомоги по безробіттю прожиткового мінімуму для працездатних осіб не досягнуто
30.11.2016	заплановане засідання	1) питання про мінімальний розмір допомоги по безробіттю, 2) про проект Концепції моделі Державної служби зайнятості України, 3) про проект Концепції організації професійного навчання Державною службою зайнятості України на 2017-2020 роки, 4) про затвердження Плану роботи правління Фонду на 2017 рік тощо

Джерело: складено автором на основі [8; 9].

забезпечення. У бюджеті на 2016 рік їх частка від загальних витрат склала 83,5%.

Враховуючи складну ситуацію в соціально-економічній сфері в Україні протягом останніх років доцільно провести дослідження рішень правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. Варто зазначити, що протягом 2016 року було проведено декілька запланованих та позачергових засідань правління Фонду, де обговорювалися сучасний стан соціального страхування на випадок безробіття, а також приймалися рішення, які б могли забезпечити максимальне забезпечення інтересів застрахованих осіб. У таблиці 2 узагальнено основні рішення ФССБ щодо розвитку соціального страхування на випадок безробіття.

Наведені дані у таблиці 2 свідчать про те, що протягом 2016 року було проведено декілька запланованих та позачергових засідань правління Фонду, де обговорювалися сучасний стан соціального страхування на випадок безробіття, а також приймалися рішення, які б могли гарантувати максимальне забезпечення інтересів застрахованих осіб.

ВИСНОВКИ

Отже, проведено дослідження щодо ролі, сучасного стану та тенденцій розвитку соціального страхування на випадок безробіття дає змогу зробити висновки про те, що події останніх років в економічній та соціальній сферах негативно вплинули на забезпечення страхового захисту безробітних осіб. Виявлено позитивну тенденцію щодо зменшення кількості безробітних, що отримують допомогу по безробіттю у контексті зменшення рівня фінансового навантаження на видатки Фонду соціального страхування на випадок безробіття. Однак збільшення рівня безробіття в Україні до максимального за останні п'ять років рівня 9,5% може свідчити про те, що ті особи, які мають право на ці виплати, просто їх не отримують. Позитивною є також тенденція підвищення середнього розміру допомоги по безробіттю за 10 місяців 2016 року на 26,2%, що у порівнянні зі зростанням споживчих цін за той самий період усього на 9,4% може говорити про

деяку втрату за попередні два роки відновлення рівня купівельної спроможності виплати по безробіттю. Щодо показників діяльності Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, то встановлено, що за останні п'ять років доходи та видатки Фонду зростали приблизно однаковими темпами, які склали за аналізований період приблизно 43—44%. Виявлено незначне перевищення темпів зростання видатків Фонду у порівнянні з його доходами, що може підірвати фінансовий потенціал у виплаті допомог по безробіттю. Здійснено оцінку тенденцій розвитку соціального страхування на випадок безробіття на основі аналізу рішень ФССБ та інших заходів із питань, що були предметом досліджень у даній статті. Встановлено, що ключовим рішенням 2016 року можна вважати встановлення фіксованого розміру мінімальної допомоги по безробіттю для застрахованих осіб на рівні 1160 грн., у результаті чого зазначена сума буде становити лише 72,5 % від прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

Література:

1. Маршавін Ю.М. Особливості організації державного соціального страхування на випадок безробіття в умовах соціально-економічної нестабільності / Ю.М. Маршавін // Ринок праці та зайнятість населення. — 2014. — № 4. — С. 3—8.
2. Шолойко А.С. Принципи обов'язкового страхування в умовах ринкової економіки / А.С. Шолойко // Економіка АПК. — 2009. — № 10. — С. 74—76.
3. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. — К.: Преса України, 1997. — 80 с.
4. Міждисциплінарний словник зі страхування та ризик-менеджменту / [Р.В. Пікус, Н.В. Приказок, О.М. Лобова та ін.]; за наук. ред. проф. Р.В. Пікус. — К.: Логос, 2015. — 508 с.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України [Електронний ресурс]: [прийнятий 2 берез. 2000 р.] за станом на 25 лист. 2016 р. / Верховна Рада України. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1533-14>

6. Кропельницька С.О. Соціальне страхування [текст]: навч. посіб. / С.О. Кропельницька, Т. В. Солоджук. — Вид. 2-ге, перероб. та доп. — К.: "Центр учбової літератури", 2013. — 336 с.

7. Зайнятість та безробіття за 2012—2016 рр: офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Відбулося засідання правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття: офіційний веб-портал Федерації професійних спілок України (30.11.2016 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/11365-867532-334545667>

9. Назріла можливість досягнення мінімального розміру допомоги по безробіттю конституційно визначеного рівня: офіційний веб-портал Федерації професійних спілок України (18.11.2016 р.) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/11284-nazrila-mozhlyvist-dosyagnennya-minimalnogo-rozmiru-dopomogi-po-bezrobittyu-konstitutsijno-viznachenogo-rivnya>

10. Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці про мінімальні норми соціального забезпечення № 102: Законом України № 1024-VIII від 16.03.2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-19>

11. Індeksi споживчих цін на товари та послуги за 2012—2016 рр.: офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

12. Шолойко А.С. Довідник інфраструктури страхового ринку / А.С. Шолойко. — К.: НУБіП України, 2014. — 116 с.

13. Бюджет Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття за 2012—2016 рік: постанови Кабінету міністрів України за відповідний рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

14. Показники діяльності Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>

15. Показники діяльності Державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. — Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua>

16. Lohr, Kathy (January 14, 2009). "Unemployed Without Benefits: A Couple's Struggle" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=99170822>

References:

1. Marshavin, I. M. (2014), "Features of state social insurance against unemployment in terms of socio-economic instability", *Rynok pratsi ta zainiatist naseleння*, vol. 4, pp. 3—8.

2. Sholoiko, A.S. (2009), "The principles of compulsory insurance in a market economy", *Ekonomika APK*, vol. 10, pp. 74—76.

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996), "Constitution of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (Accessed 29 November 2016).

4. Pikus, R.V. Prykaziuk, N.V. and Lobova, O.M. (2015), *Mizhdystsyplinaryni slovnyk zi strakhuvannia ta ryzyk-menedzhmentu* [Interdisciplinary Dictionary of Insurance and Risk Management], Logos, Kyiv, Ukraine.

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), *The Law of Ukraine "On Compulsory State Social Unemployment Insurance"*, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1533-14> (Accessed 29 November 2016).

6. Kropelnytska, S. O. and Solodzhuk, T. V. (2013), *Sotsialne strakhuvannia* [Social Insurance], 2nd ed, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

7. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2016), "Employment and unemployment in 2012—2016", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 29 November 2016).

8. The official site of Federation of Trade Unions of Ukraine (2016), "A meeting of the Board of the Fund of obligatory state social insurance of Ukraine against unemployment", available at: <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/11365-867532334545667> (Accessed 29 November 2016).

9. The official site of Federation of Trade Unions of Ukraine (2016), "There is a possibility of reaching the minimum size of unemployment benefit constitutionally prescribed limits", available at: <http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/sotsialne-strakhuvannya-i-pensijne-zabezpechennya/11284-nazrila-mozhlyvist-dosyagnennya-minimalnogo-rozmiru-dopomogi-po-bezrobittyu-konstitutsijno-viznachenogo-rivnya> (Accessed 29 November 2016).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), *The Law of Ukraine "On ratification of International Labour Organization Convention on Minimum Standards of Social Security number 102"*, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-19> (Accessed 29 August 2013).

11. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2016), "Consumer price indices for food and services in 2012—2016", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 29 November 2016).

12. Sholoiko, A.S. (2014), *Dovidnyk infrastruktury strakhovoho rynku* [Handbook of infrastructure of insurance market], NUBiP Ukraine, Kyiv, Ukraine.

13. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), "The budget Fund of obligatory state social insurance against unemployment for 2012—2016 year", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua> (Accessed 22 August 2013).

14. The official site of Ministry of Social Policy of Ukraine (2016), "Performance", available at: <http://www.mlsp.gov.ua> (Accessed 29 November 2016).

15. The official site of State Employment Service (2016), "Performance", available at: <http://www.dcz.gov.ua> (Accessed 29 November 2016).

16. Lohr, K. (2009), "Unemployed Without Benefits: A Couple's Struggle", available at: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=99170822> (Accessed 29 November 2016).

Стаття надійшла до редакції 08.01.2017 р.